

С.Я. Доценко¹, А.В. Афанасьев¹, О.В. Кулинич¹, І.В. Заїка¹, В.М. Тягла², В.О. Євтушенко²

ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА ОСТАННІ 10 РОКІВ

¹Запорізький державний медичний університет,

²Запорізька обласна клінічна лікарня

Ключові слова: професійна патологія, розповсюдженість захворювань, діагностика, профілактика.

Ключевые слова: профессиональная патология, распространенность заболеваний, диагностика, профилактика.

Key words: occupational disease, prevalence of diseases, diagnostics, prophylaxis.

Наведено аналіз професійних захворювань у Запорізькій області за період з 2001 до 2010 року. Незважаючи на суттєве зниження професійної патології в ці роки, в порівнянні з 1991–2000 роками, вона залишається на досить високому рівні. Відзначено істотне коливання кількості виявлених хворих в окремі роки. В структурі професійної патології переважають пилові захворювання легень, вібраційна хвороба, хронічні інтоксикації, туберкульоз легень, полірадікопатії. Спостережено, що серед основних галузей виробництва найбільше хворих з професійною патологією зареєстровано в чорній і кольоровій металургії, значно знизилась кількість хворих на туберкульоз легень у галузі охорони здоров'я, що свідчить про покращення умов праці й більш кваліфіковане проведення медичних оглядів працівників.

Представлен анализ профессиональных заболеваний в Запорожской области в период с 2001 по 2010 год. Несмотря на значительное снижение профессиональной патологии в эти годы, по сравнению с 1991–2000 годами, она остается на достаточно высоком уровне. Отмечено значительное колебание количества выявленных больных в отдельные годы. В структуре профессиональной патологии преобладают пылевые заболевания легких, вибрационная болезнь, хронические интоксикации, туберкулез легких, полирадикулопатии. Отмечено, что среди основных отраслей производства больше всего больных с профессиональной патологией зарегистрировано в черной и цветной металлургии, значительно снизилось количество больных туберкулезом легких в области здравоохранения, что свидетельствует об улучшении условий труда и более квалифицированном проведении медицинских осмотров работников.

In this work the analysis of occupational diseases in Zaporozhe region at period from 2001 till 2010 is presented. It is noted that despite of significant decline in occupational pathology in those years, compared to the 1991–2000 years, it remains at a fairly high level. There are significant variations in number of identified patients in different years. In structure of occupational diseases dust lung disease, tuberculosis, chronic intoxication, vibration disease, polyradiculopathias dominate. It is notified that among the main industrial branches the most patients with occupational diseases are in the ferrous and non-ferrous metallurgy. At the same time, significant reduce of the incidence of pulmonary tuberculosis is registered in medical institutions, which indicates an improvement of working conditions and more skilled medical examination.

У Запорізькій області у шкідливих і несприятливих умовах працюють 107 502 робітників, що складає 33,2% від загальної кількості працівників (2009 рік). За кількістю працівників в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, Запорізька область посідає четверте місце в Україні після Донецької, Дніпропетровської та Луганської областей.

Незадовільні умови праці на виробництві призводять до стабільно високих показників зареєстрованої професійної патології в Запорізькій області, що відображено в таблиці 1.

Отже, найбільша кількість вперше зареєстрованих професійних хвороб (ПХ) була в 2001–2002 та 2009 і 2010 роках. Такі коливання вперше зареєстрованих хворих можна пояснити як коливанням обсягів промислового виробництва в окремі роки, так і закриттям або реформуванням медико-санітарних частин промислових підприємств.

Найбільшу кількість професійних хворих серед окремих галузей виробництва зареєстровано за 10 років у чорній і кольоровій металургії – 356 працівників, що склало в питомій вазі більше 46,9% хворих у всіх галузях народного господарства. Стабільно невелику кількість професійних хворих реєстрували в будівництві та харчовій промисловості.

Розподіл ПХ за основними діагнозами й групам патології наведено в таблиці 2, з якої видно, що основна питома вага серед професійної патології припадає на пилові захворювання легень (ХОЗЛ, пиловий бронхіт, пневмоконіози). При цьому

значне зростання пилових захворювань відзначено за останні 3 роки (2008–2010 рр.).

На високому рівні залишаються вібраційна хвороба, флюороз, захворювання опорно-рухового апарату. В порівнянні з 1990–2000 роками значно зріс професійний рак. На стабільному рівні залишаються такі ПХ, як нейросенсорна приглухуватість і променева катаракта. Значно знизилась кількість хворих на туберкульоз легень у галузі охорони здоров'я, що свідчить про покращення умов праці та своєчасну діагностику.

Незважаючи на те, що періодичними медичними оглядами охоплено від 96 до 98% осіб, які працюють у шкідливих і небезпечних умовах праці, кількість зареєстрованих хворих, у яких хворобу виявлено на розгорнутій стадії захворювання, зменшується дуже повільно. Це свідчить про неефективну профілактичну роботу медичного персоналу на промислових підприємствах і пізню діагностику професійних хвороб.

Отже, проведений аналіз ПЗ в Запорізькій області за період з 2001 до 2010 року показав, що, незважаючи на загальне зниження захворюваності порівняно з 1990–2000 роками, її рівень залишається на високому рівні, мало професійних хвороб діагностують на початкових стадіях.

З метою ранньої діагностики ПЗ необхідно забезпечити спеціалізовану підготовку лікарів, які займаються періодичними медичними оглядами робітників, які працю-

Таблиця 1

Розподіл зареєстрованих професійних хворих за галузями виробництва Запорізької області за 2001–2010 роки

Галузь \ Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Всього	Питома вага
Чорна металургія	31	40	21	19	18	24	18	17	20	17	225	44,20
Кольорова металургія	7	9	6	8	12	9	7	12	25	35	131	25,70
Машинобудування	8	3	1	3	8	1	2	6	4	1	40	7,85
Сільське господарство	3	6	1	6	3	3	3	4	3	3	32	6,2
Охорона здоров'я	5	12	9	6	1	4	4	3	2	1	47	9,20
Будівництво та виробництво будматеріалів	1	2	1	-	2	4	1	2	-	-	13	2,55
Харчова промисловість	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	3	0,60
Інші	1	2	2	4	2	2	2	1	-	2	18	3,53
Всього	56	74	41	46	48	47	37	47	54	59	509	100%

Таблиця 2

Структура професійної захворюваності на об'єктах області за період з 2001 до 2010 року

Нозологічна одиниця \ Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Всього	Питома вага
Пневмоконоіози	4	2	2	1	5	5	3	3	2	1	28	5,5
ХОЗЛ Пиловий бронхіт	11	15	7	14	12	17	10	13	20	30	149	29,2
Нейросенсорна приглуховатість	4	3	3	2	8	4	4	4	2	4	38	7,5
Вібраційна хвороба	2	10	7	5	9	7	4	6	5	7	62	12,2
Захворювання опорно- рухового апарата	19	18	3	5	3	3	1	3	2	1	56	11,0
Катаракта	2	2	3	1	-	-	-	-	3	2	13	2,5
Флюороз	2	4	3	6	4	5	5	7	15	12	65	12,7
Марганцева інтоксикація	2	1	3	1	-	2	-	1	1	-	11	2,2
Туберкульоз	4	12	8	5	1	4	3	3	2	1	43	8,44
Професійний рак	-	-	1	2	3	-	2	3	-	-	11	2,16
Інше	6	7	1	4	3	-	5	4	2	1	33	6,5
Всього в області	56	74	41	46	48	47	37	47	54	59	509	100%

ють у шкідливих і небезпечних умовах праці; підвищити якість диспансерного нагляду за хворими груп підвищеного ризику можливого розвитку професійного захворювання; закінчити впровадження електронної бази даних для обліку професійних хворих і пацієнтів з непрофесійною патологією, які мають стаж праці в шкідливих умовах роботи більше 10 років.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Визір В.А.* Распространенность и раннее выявление профессиональных заболеваний в Запорожской области: Учебное по-

собие / *Визір В.А., Поливода С.Н., Афанасьев А.В., Токаренко И.И.* – Запорожье, 2002. – 180 с.
 2. *Поливода С.Н.* Особенности профессиональной заболеваемости в Запорожском регионе / *Поливода С.Н., Севальнев А.И., Афанасьев А.В., Козлова И.С., Токаренко И.И., Тяглая В.Н.* // Запорожский медицинский журнал. – 2004. – №1. – С. 113–117.
 3. *Визір В.А.* Особливості професійної патології в Запорізькій області в період з 2001 по 2007 рік / *В.А. Візір, А.В. Афанасьєв, Р.Л. Кулинич, С.І. Свістун, В.М. Тягла, Р.О. Сичов, В.О. Свтушенко* // Запорізький медичний журнал. – 2008 – №5. – С. 15–16.

Відомості про авторів:

Доценко С.Я., к. мед. н., доцент, зав. каф. внутрішніх хвороб-3 ЗДМУ.
 Афанасьєв А.В., к. мед. н., доцент каф. внутрішніх хвороб-3 ЗДМУ.
 Кулинич О.В., к. мед. н., доцент каф. внутрішніх хвороб-3 ЗДМУ.
 Заїка І.В., к. мед. н., асистент каф. внутрішніх хвороб-2 ЗДМУ.
 Тягла В.М., к. мед. н., зав. відділенням профпатології КУ «ЗОКЛ».
 Свтушенко В.О., ординатор відділення алергології КУ «ЗОКЛ».

Адреса для листування:

Афанасьєв А.В. 69037, м. Запоріжжя, бул. Шевченка, 8, кв. 29. Тел.: (0612) 34 54 36.

Поступила в редакцію 22.10.2011 г.